

اعتقاد به معنویات و ارزش‌های دینی در جوارگیری از جرم و بزه

طاهره تقوی رفسنجانی

انتشارات حائسون
TRANSOON.PRESS

سرشناسه	:	تقوی رفسنجانی، طاهره، ۱۳۴۱-
عنوان و نام پدیدآور	:	اعتقاد به معنویات و ارزش‌های دینی در جلوگیری از جرم و بزه/طاهره تقوی رفسنجانی.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات حانون، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	:	۱۲۴ص.
شابک	:	978-622-617196-0
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	جرم و جنایت -- پیشگیری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	:	Crime prevention -- Religious aspects -- Islam
موضوع	:	انحراف اجتماعی -- پیشگیری -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	:	Deviant behavior -- Prevention -- Religious aspects -- Islam
رده بندی کتره	:	BP ۳۳۰/۱
رده بندی دهی	:	۳۹۷/۴۸۳۴
شماره کتابشناسی ملی	:	۷۳۳۲۴۳۳

اعتقاد به معنویات و ارزش‌های دینی در جلوگیری از جرم و بزه

ناشر: انتشارات حانون

نویسنده: طاهره تقوی رفسنجانی

صحافی: حانون

نوبت چاپ: اول

تاریخ انتشار: ۱۳۹۹

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۷۱-۹۶-۰

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۴۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۱	مطالعات انجام شده در این زمینه
	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۲۳	مبحث اول - مفهوم شناسی
۲۸	گفتار دوم - ارزش ها (ویژگی ها و روابط آن)
۲۹	بند دوم - رابطه ی ارزش ها و عقاید
۳۰	بند سوم - رابطه ارزش ها و اخلاق
۳۱	گفتار سوم - تبیین مفهوم پیشگیری
۳۲	گفتار چهارم - گونه شناسی پیشگیری از جرم
۳۵	بند دوم - پیشگیری اجتماعی
۳۶	بند سوم - پیشگیری رشدمدار
۳۶	بند چهارم - پیشگیری جامعه مدار
۳۷	بند پنجم - پیشگیری وضعی
۳۹	گفتار پنجم - پیشگیری کیفری
۳۹	بند اول - پیشگیری جمع مدار
۴۰	بند دوم - پیشگیری فردمدار

۴۱	گفتار ششم- مفهوم بزهکاری (جرم).....
۴۶	مبحث دوم- نظریات.....
۴۶	گفتار اول- نظریات و تئوری‌های (دین).....
۴۷	گفتار دوم- نظریات و تئوری‌های پیشگیری از جرم.....
۴۸	بند اول- پیشگیری در نظریه‌های جامعه‌شناسی.....
۴۸	بند دوم- پیشگیری در نظریه مدیریت ریسک جرم.....
۴۹	بند سوم- پیشگیری در اندیشه‌های مارکسیستی.....
۴۹	بند چهارم- پیشگیری در نظریه‌های جرم‌شناسی و اکتنش اجتماعی.....
۵۱	مبحث سوم- پیش.....
۵۱	گفتار اول- پیشینه تاریخی معنویات، دین و ارزش‌های دینی.....
۵۲	گفتار دوم- تاریخچه پیشگیری.....
	فصل دوم: نقش اعتقادات دینی و آموزه‌های دینی در جلوگیری و پیشگیری از جرم
۵۹	مبحث اول- نقش اعتقادات و باورهای دینی در جلوگیری از جرم و بزه.....
۶۰	گفتار اول- توحید و خداشناسی.....
۶۱	بند اول- اعتقاد به علم نامحدود الهی.....
۶۴	گفتار دوم- ایمان به معاد و دادگاه الهی.....
۶۷	گفتار سوم- دعا و نقش پیشگیری از جرم.....
۶۹	مبحث دوم- نقش دستورات و آموزه‌های دینی در جلوگیری و پیشگیری از جرم.....
۶۹	گفتار اول- نقش دستورات دینی در جلوگیری از جرم.....
۷۰	بند اول- نقش نماز در جلوگیری و کاهش جرایم.....
	بند دوم- نقش روزه در جلوگیری و پیشگیری از جرم در قرآن و اهمیت روزه در سوره بقره
۷۲	
۷۳	بند سوم- نقش امر به معروف و نهی از منکر در جلوگیری از جرم.....
۷۵	گفتار دوم- نقش آموزه‌های دینی در جلوگیری و پیشگیری از جرم.....

- بند اول - همنشینی با دوستان شایسته، صالح و نیکوکار ۷۵
- بند دوم - بهره‌گیری صحیح و منطقی از مال و ثروت ۷۶
- بند سوم - نقش حجاب و عفاف در پیشگیری از جرم ۷۷
- مبحث سوم - تجزیه و تحلیل ۷۹
- گفتار اول - تحلیل نقش باورها و اعتقادات دینی در جلوگیری از جرم و بزه ۷۹
- بند اول - فراموشی خداوند و انجام جرم ۸۲
- بند دوم - ضعف ایمان به قیامت و حسابرسی ۸۲
- بند سوم - اعتقادات باورهای نادرست ۸۳
- گفتار دوم - تحلیل تاثیر انجام دستورات و آموزه‌های دینی در جلوگیری و پیشگیری از جرم ۸۳
- فصل سوم: نقش و وظایف نهادهای متولیان گسترش فرهنگ دینی در جلوگیری و پیشگیری از جرم
- مبحث اول - نقش نهادهای متولیان گسترش فرهنگ دینی در جلوگیری و پیشگیری از جرم ۸۹
- گفتار اول - نقش سازمان تبلیغات اسلامی در جلوگیری از جرم ۹۰
- گفتار دوم - نقش حوزه علمیه در جلوگیری از جرم ۹۱
- گفتار سوم - نقش ستاد احیای امر به معروف و نهی از جرم در جلوگیری از جرم ۹۲
- گفتار چهارم - نقش ستاد اقامه نماز در جلوگیری از وقوع جرم ۹۴
- گفتار پنجم - نقش مسجد در جلوگیری از جرم ۹۶
- گفتار ششم - نقش بسیج در جلوگیری از جرم ۹۸
- مبحث دوم - وظایف نهادهای متولیان گسترش فرهنگ دینی در جلوگیری و پیشگیری از جرم
- ۱۰۱
- گفتار اول - وظایف سازمان تبلیغات اسلامی ۱۰۱
- گفتار دوم - وظایف حوزه‌های علمیه ۱۰۴
- بند اول - وظایف ۱۰۵
- بند دوم - واحدها ۱۰۵
- گفتار سوم - وظایف ستاد امر به معروف و نهی از منکر ۱۰۷

- گفتار چهارم - وظایف و رسالت ستاد اقامه نماز ۱۰۹
- بند اول - رسالت ستاد ۱۰۹
- بند دوم - چشم‌انداز ستاد ۱۰۹
- بند سوم - اصول راهنمای ستاد ۱۱۰
- گفتار پنجم - وظایف مساجد ۱۱۰
- بند اول - تقویت هویت دینی ۱۱۱
- بند دوم - ایجاد موقعیت اجتماعی ۱۱۱
- بند سوم - ایجاد فضای معنوی ۱۱۱
- گفتار ششم - اهداف و وظایف بسیج ۱۱۱
- بند اول - اهداف ارتش بیست میلیونی ۱۱۲
- بند دوم - اصول حاکم بر ارتش بیست میلیونی ۱۱۲
- بند سوم - وظایف بسیج ۱۱۴
- نتیجه‌گیری ۱۱۵
- منابع و مأخذ ۱۱۹

مقدمه

وقوع جرایم گوناگون در اجتماع اثر تمام علت سلب یا کاهش امنیت اجتماعی به حساب نیاید، بیشک یکی از مهم‌ترین فاکتور است. با بررسی این در مبارزه با جرایم و ارتکاب آنها در سطح جامعه و به تبع آن ایجاد امنیت در محیط اجتماعی زندگی انسانی دو نوع اقدام اصلی، شامل پیشگیری از وقوع جرم و مجازات و به کیفر رساندن بزه‌کاران می‌باشد. در طول تاریخ، بعد کنترلی دین به لحاظ پیامدهای بیرونی و عینی در حوزه‌های مختلف اجتماعی و از جمله در زمینه پیشگیری از جرم همواره مد نظر بوده است. با این حال پیش آمد تحولاتی همچون انقلاب صنعتی، مادی گرایی افراطی و رفاه‌زدگی سبب تقلیل نقش خدا از شارعیّت به خانمیت و دین از هنجارگذاری به امری صرفاً تسکین‌بخش شد. این غفلت از دین و تلاش در جهت بهر مندی از خرد انسانی به جای معارف الهی با گذشت زمان منجر به پیامدهای در خور توجهی در جرم‌رندگی انسان شده است. بسیاری از آسیب‌شناسان اجتماعی و جرم‌شناسان و روان‌شناسان بر این عقیده هستند که دین به عنوان اصلی‌ترین عامل خودکنترلی، افراد را از کجروی و رفتارهای نابهنجار و پرخطر دور نگه می‌دارد. هر چه فضای جامعه مذهبی‌تر باشد این خودکنترلی در بین شهروندان بیشتر می‌شود. برجسته‌ترین اثر باورهای مذهبی، کنترل انسان و مهار تمایلات جسمانی و تقویت روحیه مقاومت در برابر جاذبه‌های نفسانی است. بسیاری از متخصصان علوم

رفتاری و جامعه‌شناسان غربی نیز بر این عقیده دست یافته‌اند و آن را غیر قابل انکار می‌دانند. تقویت اخلاقیات، بالا بردن آستانه تحمل مردم و پالایش احساسات و افکار منفی در نزد آنها، نقش و تأثیر به سزایی در کاهش وقوع بزه دارد و در این بین یکی از اثرات مثبت دین و باورهای معنوی، می‌تواند کمک شایان توجهی به پیشگیری و کنترل جرایم کند. در هر جامعه-ای تدابیر مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و غیره در جهت خشکاندن ریشه مجرمیت و ایجاد جامعه‌ای سالم به صورتی که تصمیم به ارتکاب جرم در ذهن افراد تحقق نیابد اعمال می‌شود.

ساختار نظام سیاسی اسلام به موضوع پیشگیری از جرم اهمیت بیشتری داده و حالت سرکوب‌گرانه در سیاست جنایی اسلام کمتر به چشم می‌خورد. نقش اعتقادات دینی بر اعمال و رفتار انسان معتقدان را در اندرناپذیر است، اعتقادات مذهبی در تمامی اعمال و رفتار انسان مومن منعکس شده او را به انجام اوامر الهی ترتیب و از مناهی حضرت یاری باز می‌دارد. امروزه یکی از روش‌های رایج به منظور در آسان‌سازی بزه‌کاران و اصلاح آنان و پیشگیری از وقوع جرم در بیشتر کشورهای دنیا شیوه مذهب دینی است. یکی از بهترین عوامل بازدارنده از ارتکاب که اثر بسیار مهمی دارد عامل دین است. زمانی که در جامعه‌ای نقش دین و عوامل معنوی پررنگ می‌شود بی‌شک میزان جرم و جنایت نیز کاهش می‌یابد به گونه‌ای که در بررسی‌ها و تحقیقات صورت گرفته مشخص شده است غالب مجرمان افرادی در رده سنی از دین هستند و در خانواده‌هایی پرورش یافته‌اند که ارزش‌های معنوی کم‌رنگ شده و بررسی‌های مادی جای آن را گرفته است.^۱

نقش دین در ایجاد تعهدات اخلاقی و فرهنگ‌سازی در مقابل وسوسه‌های مجرمانه و ایجاد همبستگی و تعامل اجتماعی قابل توجه می‌باشد به گونه‌ای که بزه‌کار به عنوان شخصی که تصمیم گیرنده و فرد که آمادگی لازم جهت انجام عمل مجرمانه است و با وجود همه تدابیر در

^۱ کی‌نیا، مهدی، ۱۳۸۵، مبانی جرم‌شناسی، تهران، انتشارات دانشگاه، چاپ هفتم، جلد اول، ص ۵۶.

جهت ارتکاب جرم گاهی به دلیل وجود اعتقادات مذهبی از ادامه و انجام جرم منصرف گردید. با تمام تفاسیر فوق بررسی این نکته مهم که باورهای مذهبی و آموزه‌های دینی تا چه میزان می‌تواند مجرمان بالقوه را از انجام عملیات مجرمانه منصرف کند و موجب پیشگیری از جرم گردد. بنابراین این موضوع نویسنده را به بررسی ارتباط اعتقاد به معنویات و ارزش‌های دینی در جلوگیری از جرم و بزه سوق داده است.

اهمیت موضوع

همیشه پیش‌گیری راحت‌تر و با صرفه‌تر از درمان است و درباره جرایم و ناپهنجاری‌ها، اقدامات پیش‌گیرانه راحت‌تر و کم‌هزینه‌تر از مقابله با مجرم یا اصلاح آن است. پس هرچه اقدامات پیشگیرانه بیشتر و قوت و قدرت بیشتر، انجام شود، تعداد مجرمان کم‌تر و جامعه سالم‌تر است. نوشتار حاضر با نشان دادن اقداماتی که نهادهای مذهبی در زمینه پیش‌گیری از جرم می‌توانند انجام دهند، به مسئولان مذهبی کمک می‌کند تا بتوانند با اقدامات پیش‌گیرانه و تقویت روحیه خود کنترلی و افزایش روحیه معنوی خود از اقدامات مجرمانه پرهیز کنند و رفتارهای بهنجار داشته باشند.

مطالعات انجام شده در این زمینه

با توجه تاثيرات اعتقادات مذهبی افراد در کاهش و عدم انجام جرایم و بزهکاری‌ها بررسی این موضوع که چه ارتباطی بین اعتقادات مذهبی در جلوگیری از جرم تا چه میزان اهمیت دارد و در این زمینه پژوهش‌هایی و مقالاتی انجام شد، اما که می‌توان به مطالعات زیر اشاره کرد.

- ۱- جعفری، مهرانگیز و کرم جانی پور، ۱۳۹۴، بررسی نقش روحانیت و مساجد در کاهش جرم مطالعه موردی، جوانان شهر نورآباد ممسنی، کنفرانس ملی چارسوی علوم انسانی، شیراز، مرکز توسعه آموزش‌های نوین ایران (متانا).

این پژوهش با هدف بررسی نقش روحانیت و مساجد در کاهش جرم مطالعه‌ی موردی